

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. **11.01.2023**

Süleyman GİRGIN

Muğla Milletvekili

Dünyada varlık fonları ülkelerin oluşan bütçe fazlalıklarını çeşitli ulusal ve yabancı finansal varlıklara yatırım yaparak gelirlerini artırmaya ve oluşan zenginliği ileriki nesillere aktarmaya yönelik olarak ilgili devletin kontrolünde oluşturulmaktadır. Bu anlamda baktığımızda Türkiye Varlık Fonu dünyadaki örneklerle benzememektedir. Türkiye Varlık Fonu, ülkemizdeki kamu sermayeli şirketleri kendi portföyüne alarak bunların gelirlerini teminat göstermek suretiyle yurt dışından kredi bulmak amacıyla faaliyet göstermektedir.

Türkiye Varlık Fonu'nun 2021 yılı denetimine ait raporlarda, HSBC Bank liderliğinde 16 Mart 2021 tarihinde 14 yabancı bankanın katılımıyla sağlanan 1 milyar 250 milyon euro tutarındaki kredi (konsolide borç bilançoda da uzun vadeli borçların kısa vadeli kısmında gösterilmiş) yer alıyor. Bu açıdan, Türkiye Varlık Fonu'na "varlık fonu" demek çok iddialı olacaktır ve dünyada örneği bulunmayan bir uygulamadır.

Diğer bir unsur, Türkiye Varlık Fonu bünyesine alınan şirketlerin kamuyla aralarındaki sermaye geçişkenliğinin çok fazla olmasıdır. Türkiye Varlık Fonu kâr etmediği gibi temin edilen kredilerin nerelere, ne şekilde aktarıldığı, ne kadarının Hazineye, ne kadarının Merkez Bankası kullanımına veya ne kadarının iç veya dış hangi gelir getirici yatırım araçlarının değerlendirildiği konusunda tam bir muamma vardır. Bu konularda raporlarda da açıklayıcı bilgiler bulunmamaktadır. Bu bilgiler olmayınca Türkiye Varlık Fonu ve kurduğu alt şirketlerin finansal operasyonlarının verimlilik analizini yapmak da mümkün değildir.

Denetim raporları, Türkiye Varlık Fonu ve kurduğu şirketler ile portföyünde bulunan şirketlerin konsolide gerçekleşmiş bilanço rakamlarını analiz etmektedir. Bilanço rakamları finansal faaliyetin sadece sonucunu gösterir. Bu faaliyetlere dair detaylı analiz için detaylı bilgi gereklidir.

Ana ortaklığa ait öz kaynaklarda 2020 yılında devlet katkısı 12 milyar 874 milyon TL artırılarak 151 milyar 138 milyon TL artırılmıştır. Raporda bu katkının Türkiye Şeker ve Kayseri Şeker Fabrikası sermaye artırım payı olarak aktarıldığı belirtiliyor. Bu katkı miktarını konsolide bilançodan çıkarıp alsak dönem sonu görünen kârın oluşmayacağını söyleyebiliriz. Türkiye Varlık Fonu bu hâliyle başarılı bir bilançoya sahip değildir.

Yine, konsolide gelir tablosunda, kâr-zarar tablosunda vergi kâr dağıtım öncesi bir nevi brüt dönem kârı gibi de yorumlanabilecek kâr 11 milyar 123 milyon TL olarak verilmiştir. Bahse konu olan kâr rakamının hesaplanmasında gider unsuru olan "genel yönetim giderleri" adı altında gösterilen 28 milyar 173 milyon TL oldukça yüksek görünmektedir. Bir diğer bakışla brüt kârın neredeyse 2,5 katı personel ve yönetim gideri söz konusudur. Buradaki rakamın büyüklüğü önemlidir. Rakamı oluşturan ödemelerin kimlere ne kadar maaş, hakkı huzur veya yönetim organlarına yapılan harcama olduğu raporlarda yer almıyor.

Ayrıca raporlarda topluca verilen portföydeki şirketlere ait denetim raporlarında da belirtilen hatalı bulgular gösterilmiştir. Sadece bunlar bile Türkiye Varlık Fonunun ne kadar bölük pörçük bir yapıda olduğunu, portföyünde bulunan birçok kamu kurumunun da ciddi mali risklerle çalıştığını göstermektedir. Konuya raporlarda hiç girilmemiştir ama Türkiye Varlık Fonu portföyünde bulunan birçok kamu şirketinin teknik anlamda iflas noktasında olabileceği aslında Hazine'den zaman zaman aktarılan kaynaklar olmasa öz kaynaklarını bile yitirmiş olabileceklerini söyleyebiliriz.

Ayrıca raporda "ciddi riskli" ve "yüksek riskli" olarak not edilen duruma, bu kamu şirketlerinin neden gelmiş olduğunun raporlarda belirtilmesi gerekirken bu konulara hiç girilmemiştir. Raporda Türkiye Varlık Fonu bünyesinde bulunan 25 şirketten Ziraat Bankası, Halkbank, Türkiye Varlık Fonu Finansal Yatırımlar AŞ Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, BOTAŞ hakkında denetim raporları sınırlı olumlu, Turkish Energy Company raporu bilgi belge verilmediği için düzenlenemediği belirtilmektedir. Portföydeki bu firmaların raporlarındaki sakatlık Türkiye Varlık Fonu konsolide bilançosunu da sakatlayacağından konsolide bilançoya dayanan Türkiye Varlık Fonu denetim raporu da sakatlanmış olmaktadır.

Raporda, Türkiye Varlık Fonu'nun portföyünden 53 milyar 93 milyon TL ikraz 2 ve ikraz 3 işlemi olarak görülen konu portföydeki kamu bankalarına sermaye artışı için aktarılan meblağları ifade etmektedir. Eğer portföyde bulunan kamu bankaları normal faaliyetlerinden fon yaratarak kârlılıklarını sürdüremeyip sermaye desteği ihtiyacı hissediyorlarsa bunun nedenlerinin bilinmesi gerekir. Türkiye Varlık Fonu -adı üzerinde- Varlık Fonu ve finansal istikrar sağlamak ve fonları etkin değerlendirmek için kurulmuştur. Eğer portföydeki şirketler sürekli sermaye desteğiyle faaliyetlerini yürütebiliyorlarsa fonun büyümesi çok kırılgan demektir veya portföydeki şirketlerin faaliyetlerinde bir sakatlık söz konusudur demektir. Ancak bilinen bir gerçeklik de Türkiye Varlık Fonu bünyesinde olan şirketlerden kamu bankalarına bankacılık uygulamalarına aykırı görevler ve işler yaptırılmaktadır ki bu bankalar verilen görevlerden ettikleri zararlar dolayısıyla sermaye yeterlilik rasyoları düştüğünden öz kaynak katkısı almak zorunda kalmaktadırlar.

Raporda, Türkiye Varlık Fonu portföy şirketlerinin PWC bağımsız denetim şirketinin yaptığı denetim raporlarında sınırlı olumlu görüş bildirilen yani şartlı olumlu görüş olarak da nitelenebilecek sonuçlarda Ziraat Bankası, Halk Bankası, BOTAŞ, Turkish Energy Company ve PTT bilançolarındaki maddi hatalar detaylı olarak verilmiştir. Burada özellikle Ziraat Bankasının bilançosunda ayırdığı karşılığın 3 milyar 505 milyon TL çok yetersiz olduğu vurgusu dikkat çekicidir. Bunun anlamı Ziraat Bankası'nın portföyünde bulunan sorunlu kredilerin gösterilenden daha yüksek olduğudur. Ziraat Bankası da Türkiye Varlık Fonu için de aktif büyüklüğü itibarıyla en büyük şirketlerden olduğundan esasen Türkiye Varlık Fonu

portföyünün de kırılgan olduğunu göstermektedir. Risklerin neden kaynaklandığı, sonuçlarının neler olabileceği Türkiye Varlık Fonu Denetim Raporu'nda hiç değinilmemiştir. Dünyada yer alan örneklerine benzemeyen Türkiye Varlık Fonu Denetim Raporu da portföy şirketlerinin denetim raporlarının konsolide edilmesinden ve ilgili raporlarda tespiti yapılan hususların ifade edilmesinden ibarettir. Türkiye Varlık Fonu'nun kuruluş amacında belirtilen konularda gösterdiği performansın ölçülmesinden finansal piyasalar, dış kaynak temini ve yatırım iklimine ne tür katkılarının olduğunun bilinmesinden çok uzak bir rapor hazırlanmıştır.

Bu bağlamda;

1-Türkiye Varlık Fonu elde ettiği kredileri nerelere ne şekilde aktarmıştır? Ne kadarı Hazineye, ne kadarı Merkez Bankası tarafından kullanılmıştır? Ne kadarı iç veya dış hangi gelir getirici yatırım araçlarında değerlendirilmiştir?

2-Türkiye Varlık Fonu amacında belirtildiği gibi, sermaye piyasalarında araç derinliği sağlamak için hangi faaliyetleri yürütmüştür? Bu faaliyetlerin sonuçları ne olmuştur?

3-Türkiye Varlık Fonu yurt içinde kamuya ait olup da atıl olan hangi kaynağı ekonomiye kazandırmıştır? Hangi stratejik yatırıma iştirak etmiştir? Ettiyse sonuçları ne olmuştur?

4- Türkiye Varlık Fonu'nun ucuza bularak maliyet avantajı yarattığı dış kaynaklı kredi miktarı nedir? Bulduğu kaynağın vadesi, faiz oranı, şartları nedir?

5-Brüt kârın neredeyse 2,5 katı olan personel ve yönetim gideri (28 milyar 173 milyon TL) vardır. Bu rakamı oluşturan ödemeler kimlere ne kadar maaş, hakkı huzur veya yönetim gideri olarak yapılmıştır? Hangi referansa dayandırılmıştır?

6-601.4 milyon TL bağış ve sponsorluk gideri vardır. Kimlere ne kadar bağış yapılmış, kimlere ne kadar sponsorluk yapılmıştır?

7-Eğer portföyde bulunan kamu bankaları normal faaliyetlerinden fon yaratarak kârlılıklarını sürdüremeyip sermaye desteği ihtiyacı hissediyorlarsa bunun gerekçeleri nelerdir?